

JURYRAPPORT DE GOUDEN LIJST 2016

De jury van de Gouden Lijst 2016, bestaande uit:

Ingrid Bon, Toin Duijx, Helma van Lierop (voorzitter), Evy van Raak en Jos Walta, heeft de volgende boeken voorgedragen ter bekroning met een Gouden Lijst of een Eervolle Vermelding. De Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek heeft deze voordracht overgenomen.

GOUDEN LIJST

Oorspronkelijk Nederlandstalig jeugdboek

Oliver – Edward van de Vendel

Em. Querido's Kinderboeken Uitgeverij

Vertaald jeugdboek

Naar de top – Dan Gemeinhart

Lemniscaat

EERVOLLE VERMELDINGEN

Oorspronkelijk Nederlandstalig jeugdboek

De Hemel – Bart Moeyaert

Em. Querido's Kinderboeken Uitgeverij

Oorspronkelijk Nederlandstalig jeugdboek

Grensgangers – Aline Sax

Davidfonds Uitgeverij

Vertaald jeugdboek

De bonden – Allan Stratton

Gottmer

ALGEMENE INLEIDING

‘Een lezer wil zich laten kidnappen, wil een andere wereld binnengesleept worden om meer te leren over zichzelf,’ zei Elsbeth Etty in 2006 in een vurig pleidooi voor verhalen die levensbepalend zijn, die de verbeelding prikkelen en die je in staat stellen of, sterker nog, die je dwingen tot nadenken. Het is een oproep die de jury van de Gouden Lijst 2016 uit het hart gegrepen is. Ze ging daarom in de stapel van 55 inzendingen op zoek naar boeken door welke lezers zich zouden willen laten ontvoeren, naar boeken die hen vormen en zelfinzicht bieden, onder meer doordat ze een oefening zijn in empathie. Daarbij heeft de jury niet alleen gelet op de inhoud. Boeken betoveren de lezer immers pas wanneer de taal hem raakt, wanneer er, zoals Imme Dros ooit zei, zinnen in staan ‘die blijven naklinken’.

Wat ging er zoal door de handen van de jury? De meerderheid van de ingestuurde boeken was van origine Nederlandstalig en daarmee wordt de lijn doorgetrokken die zich in de voorgaande twee jaren al aftekende. Waar vorig jaar de boeken over de Eerste Wereldoorlog in het oog sprongen, gingen deze keer opvallend veel boeken over de Tweede Wereldoorlog. Nu het aantal overlevenden van deze oorlog steeds kleiner wordt, groeit bij schrijvers kennelijk de behoefte om de herinnering aan die zwarte periode in de geschiedenis levend te houden voor jonge lezers. Natuurlijk ontbreekt ook liefde en verliefdheid niet, een thema dat immers van alle tijden is en dat lezers van alle leeftijden bezighoudt, ook of misschien wel juist de lezers die tot de doelgroep van de Gouden Lijst behoren. De genres die voorbij kwamen, waren heel divers: realistische verhalen die zich afspelen in het hier en nu, historische verhalen, fantasy, magisch-realistische romans, psychologische romans en, een enkele keer, een prentenboek of non-fictie. Tijdens het lezen ervan viel het de jury op dat het aantal boeken dat boven de middelmaat uitstak relatief laag was. Veel van de boeken waren vooral plotgericht met personages die niet dieper gaan dan de pagina’s waarop hun wel en wee beschreven wordt. Deze verhalen beklijven niet: ze zijn spannend voor de duur van het boek en vaak zelfs dat niet. Hier ligt een uitdaging voor uitgevers. De periode tussen twaalf en vijftien jaar is een cruciale periode in de leesontwikkeling en verdient daarom boeken die het lezen dubbel en dwars de moeite waard maken. Wat nodig is, zijn verhalen die buiten de lijntjes durven te kleuren, die verwachtingen doorbreken in plaats van voortgaan op een weg die al te vaak is bewandeld. Dat zijn de verhalen die lezers laten groeien en die hun vermogen zich te verplaatsen in een ander, hun zelfreflectie en hun kritisch denken stimuleren. Het zijn boeken waarover je als leraar of ouder met jongeren in gesprek kunt gaan. Gelukkig kwam de jury dit soort verhalen wel tegen, maar ze had er graag meer gelezen.

Drie vertaalde en vijf oorspronkelijk Nederlandstalige boeken haalden de laatste ronde. Zij wisten de jury te raken door een boeiend, geloofwaardig en ontroerend verhaal dat bovendien verraste door poëtische zinnen, rake beelden of een doordachte compositie. Uiteindelijk bleven daarvan vijf boeken over die de jury graag op de boekenplank van jonge lezers ziet staan. Ze gaan zonder uitzondering over de harde werkelijkheid, maar bieden ook hoop, vooral door de personages. Ze komen worstelend boven, niet omdat ze over speciale krachten beschikken, maar omdat ze zichzelf trouw blijven.

Naar de top van Dan Gemeinhart valt op door de knappe compositie. In filmische scènes en vanuit verschillende gezichtspunten krijgt de lezer een indringend beeld van wat een hopeloze missie lijkt. Die wisselende perspectieven maken *Naar de top* een integer en geloofwaardig verhaal over de zin van het leven dat de lezer bij de keel grijpt en ontroert.

De bonden van Allan Stratton is een beklemmende roman. Stratton is een meester in het manipuleren en brengt de lezer daarmee in verwarring. Ogenschijnlijk wordt dit magisch-realistische spiegelverhaal over twee kinderen met een uiterst problematische kindertijd heel direct verteld, maar de verwarring van het hoofdpersoonage slaat al snel over op de lezer.

Subtiel en poëtisch is het handelsmerk van het werk van Bart Moeyaert waarop je nooit uitgekeken raakt, zeker niet in *De Hemel*, een bijzonder filosofische verhaal met sobere illustraties van Gerda Dendooven. Iedere zin in deze novelle over vergankelijkheid en dood is raak. Vragen blijven vragen, maar toch is *De Hemel* een bemoedigend verhaal.

Grensgangers van Aline Sax vraagt terecht aandacht voor een recente periode in de westerse geschiedenis die vergeten dreigt te worden. Sax weeft een ingenieus web van verhaallijnen rond drie generaties uit één Oost-Duitse familie die letterlijk en figuurlijk uiteenvalt door de Berlijnse Muur. De onwetendheid van jonge mensen die leefden in een land waar alles werd vastgelegd is schrijnend en nauwelijks voorstelbaar meer in onze tijd waar sociale media onbegrensde mogelijkheden tot communicatie bieden en een centrale rol speelden in recente revoluties.

Oliver van Edward van de Vendel boeit van de eerste tot de laatste zin en nog lang daarna, niet alleen door de overrompelende emoties, maar ook door de poëtische taal. Er gebeurt ogenschijnlijk niet veel in deze roman en tegelijkertijd staat het leven op zijn kop. Het contrast tussen de twee hoofdpersonages zorgt voor het inzicht dat geen mens hetzelfde is en dat ieder op zijn of haar eigen manier met verdriet omgaat.

De jury heeft zich laten kidnappen door deze vijf prachtige boeken die ze, eenmaal erin begonnen, niet meer kon wegleggen. De schrijvers van deze boeken zijn meestervertellers, vooral omdat ze ruimte geven aan de lezer. Daarmee zijn ze de beste leesbevorderaars die de jury zich kan wensen.

GOUDEN LIJST

Oorspronkelijk Nederlandstalig

Oliver

Auteur: Edward van de Vendel

Uitgever: Em. Querido's Kinderboeken Uitgeverij

‘Zijn laatste zin. Dit is hoe hij het bedacht heeft: de allerlaatste zin, recht in het gezicht van zijn vader. ‘Je mag één ding nooit meer zeggen. Je zei dat jij en ik hetzelfde zijn. Maar dat is niet waar. Dat weet je nu. Jij en ik, wij zijn dus absoluut en echt helemaal niet hetzelfde.’

Met deze zinnen eindigt Oliver zijn verhaal over een periode in zijn leven waarin alles veranderde. Hij vertelt het aan zijn vriend Tycho, het hoofdpersonage uit twee eerdere jeugdromans van Edward van de Vendel die in dit boek in zekere zin als ‘aangever’ fungeert. Hij verwondert zich erover dat Oliver nooit over zijn vader vertelt. *Oliver* vertelt het verhaal dat aan *De dagen van de bluegrass liefde* en *Het derde lichaam* voorafgaat, maar kan uitstekend als een op zichzelf staande jeugdroman gelezen worden. Van de ene op de andere dag wordt Oliver's overzichtelijke leven in de war geschopt door zijn vader die is vreemdgegaan. Tot dat moment had Oliver een zorgeloze jeugd en maakte hij zich voornamelijk druk om zijn voetbalprestaties. Daarna is niets meer hetzelfde en weet hij zich geen raad met zijn emoties. Hij is een echte binnenvetter en de enige bij wie hij terecht kan en zichzelf kan zijn, is zijn neef Bendik die op jonge leeftijd zijn vader is verloren en voor wie Oliver's *far* een tweede vader was. De introverte Oliver en extraverte Bendik vullen elkaar aan in hun poging weer grip te krijgen op het leven. De hechte vriendschap met zijn neef stelt Oliver in staat om de confrontatie aan te gaan met zijn vader en los te komen van de man die zolang zijn voorbeeld was.

Oliver is een ijzersterk uitgewerkte psychologische flashback vol emoties die vaak onuitgesproken blijven maar daardoor des te heftiger worden gevoeld. Vooral de keuze voor twee levensechte personages die elkaars tegenpolen zijn is uitermate effectief. Hun uiteenlopende reacties op de ingrijpende gebeurtenissen in hun leven en de eigen wijze waarop ze omgaan met verdriet worden heel overtuigend over het voetlicht gebracht. Door Oliver van binnenuit te beschrijven, maakt Van de Vendel zijn emoties het best voelbaar. Zijn verwarring wordt de verwarring van de lezer die zich voortdurend afvraagt wat hij zou doen als hij in de schoenen van Oliver stond. Zijn gevoeligheid en

zijn kwetsbaarheid zijn ontroerend en gaan op een subtiele manier in tegen het cliché van de voetballer als macho.

Het gaat in *Oliver* om balans, om evenwicht, om, zoals far Oliver ooit vertelde, het vinden van de juiste vorm. Telkens wanneer je die kwijt bent, ga je er weer naar op zoek: ‘Haviken vinden hun vorm in de lucht, zwevend door de gaten van de wind. Het bos vindt zijn vorm in water, grond, ruimte en zonlicht.’ Het is een sober, doeltreffend beeld waarvan er meer te vinden zijn in *Oliver*. De vergelijking die far hier tussen mens en dier maakt, laat bovendien zien hoe belangrijk de natuur is in de ontwikkeling die Oliver doormaakt. Het katje Sadie, het zomerhuisje van de familie in de Noorse bossen en de kanotocht met Bendik en far in Midden-Zweden: de natuur werkt louterend en zorgt ervoor dat Oliver langzaam maar zeker weer een mal ontdekt waar hij in past. De openlijke erkenning van zijn homoseksualiteit is daarbij belangrijk, maar speelt geen hoofdrol.

Met *Oliver* heeft Edward van de Vendel een roman geschreven met geloofwaardige personages die hij laat groeien naar volwassenheid in een poëtische taal, afwisselend ingetogen en confronterend, maar altijd doordringend tot de kern van de zaak: het verdriet van twee jongvolwassenen om wat ooit was en hun worsteling om het besef dat het leven geen keer neemt een plaats te geven en verder te kunnen gaan. Oliver en Bendik zijn personages die je niet meer loslaten. Van de Vendel heeft daarmee naar het oordeel van de jury de juiste vorm gevonden voor een overtuigende inhoud en zij kent dan ook met bijzonder veel genoegen de Gouden Lijst 2016 voor oorspronkelijk Nederlandstalig werk toe aan *Oliver*.

GOUDEN LIJST

Vertaald

Naar de top

Auteur: Dan Gemeinhart

Vertaler: Tjalling Bos

Oorspronkelijke titel: *The Honest Truth*

Uitgever: Lemniscaat

De eerste drie zinnen van *Naar de top* van Dan Gemeinhart zijn meteen raak: ‘De berg riep me. Ik moest weglopen. Het moest.’ Aan het woord is de twaalfjarige Mark en als lezer voel je direct dat er iets staat te gebeuren, waarvan de gevolgen niet zijn te overzien, niet voor Mark zelf en allerm minst voor zijn hond Beau die zich kwispelend verheugt op een wandeling. Behalve Beau hoeft er van Mark niemand mee te gaan, want hij heeft geen mens nodig. Het gevoel dat het hier niet zomaar om een tochtje naar de berg gaat, wordt versterkt door de pagina waarop hoofdstuk 1 wordt aangekondigd: zwart met een witte gekartelde baan erover en de woorden ‘nog 423 kilometer’. Een intrigerend begin dat tal van vragen oproept. Waar gaat de zieke Mark heen? Wat is de reden van zijn goed voorbereide vlucht? Waarom wil hij naar de berg Mount Rainier? Stukje bij beetje krijgt de lezer antwoorden op deze vragen in elkaar afwisselende verhaallijnen. Ze laten zien wat Mark beweegt en tonen de wanhoop en het verdriet van Marks ouders en het dilemma van Marks beste vriendin Jessie. De lezer reist ruim 400 kilometer met Mark mee en hoopt steeds vuriger op een goede afloop, vanwege Mark die wil overleven, vanwege Beau, de verpersoonlijking van ‘hondstrouw’, vanwege Jessie, omdat met gewetenswroeging niet valt te leven, en vanwege Marks ouders, omdat ze er altijd voor Mark waren.

In zijn debuut *Naar de top* heeft Gemeinhart een jongen geportretteerd met wie je onmiddellijk meevoelt. Mark heeft, zo wordt gaandeweg duidelijk, al jaren kanker. Nadat het een tijdje beter leek te gaan, is de ziekte weer teruggekomen. Toch is het niet de ziekte als zodanig die geproblematiseerd wordt. Alles draait om zijn gedachten daarover en de emoties die het ziekzijn bij hem teweegbrengt. Ondanks alle goede zorgen van zijn ouders en de trouwe vriendschap van Jessie voelt Mark zich intens eenzaam. Hij ziet geen uitweg meer en houdt zich voor dat hij niemand nodig heeft. Heel subtiel werkt Gemeinhart die wanhoop uit, bijvoorbeeld door Mark het horloge van zijn opa kapot te laten gooien,

want ‘waarom zou iemand willen rondlopen met iets dat je eraan herinnert dat je leven voorbijgaat?’ Ook de haiku’s die Mark in zijn aantekenboekje schrijft, versterken het beeld van een eenzame jongen die wil ontsnappen aan zijn lot. De drieregelige gedichtjes zijn steeds functioneel en nergens gekunsteld, omdat zij heel natuurlijk verweven zijn met de verhaallijn van Mark.

De integriteit waarmee de schrijver de belangrijkste personages uitwerkt, is indrukwekkend en maakt dat het verhaal op ieder moment geloofwaardig is, ook het slot, al was het maar omdat de lezer wil dat het zo kan gaan. De ontmoetingen die Mark heeft met heel verschillende mensen maken zijn tocht naar Mount Rainier letterlijk en figuurlijk tot een queeste. Hij komt tot nieuwe inzichten. Vooral de ontmoeting met de chauffeur die zijn zoon is verloren, verandert zijn denken en in plaats van het leven los te laten zoals hij van plan was, begint hij zich weer aan het leven te hechten. De chauffeur waarschuwt uiteindelijk Marks ouders, waardoor de tweestrijd van Jessie tot het eind toe overtuigend blijft. De barre tocht in combinatie met Marks innerlijke reis maken *Naar de top* een ongemeen spannend verhaal waarin de harde werkelijkheid niet uit de weg wordt gegaan. De reis naar de berg als een weg vol levensbedreigende obstakels is een sterke metafoor voor Marks ziekte. Het antwoord op de vraag of Mark zijn doel heeft bereikt, laat de schrijver aan de lezer over, want er is altijd meer dan één waarheid.

Naar de top heeft een ritme dat de lezer bijna letterlijk met Mark laat meelopen. Het gevoel te zijn waar Mark is, wordt versterkt door Gemeinharts filmische manier van schrijven die maakt dat je het landschap voor je ziet en de kou in de bergen in je botten voelt.

Met *Naar de top* heeft Gemeinhart een indringende roman geschreven over eenzaamheid, de zin van het leven en waarheid. Alle middelen die de schrijver, de uitgever en niet te vergeten de vertaler Tjalling Bos tot hun beschikking hadden, zijn ingezet om van *Naar de top* een prachtig boek te maken: een sterke structuur, een uitgebalanceerde stijl en een functionele vormgeving. De jury complimenteert alle betrokkenen en kent met bijzonder veel plezier de Gouden Lijst 2016 voor vertaald werk toe aan *Naar de top*.

EERVOLLE VERMELDING

De Hemel

Auteur: Bart Moeyaert
Illustrator: Gerda Dendooven
Uitgever: Em. Querido's Kinderboeken Uitgeverij

Een oude man is klaar met zijn leven en wacht op de dood. Het is tijd, maar voor hij gaat, heeft hij nog een wens: de zee achter de duinen zien. Ze spreken af dat het woensdag gaat gebeuren, al maakt de dood wel een voorbehoud: 'Hij zei dat hij wel moest kijken of hij kon'. Wanneer de dood niet komt opdagen, wil de man het niet geloven. Hij voelt zich in de steek gelaten. Als dan toch het moment daar is, wordt zijn laatste wens vervuld en is het goed: 'Ik voelde het gewicht van mijn zorgen van me afglijden'.

Bart Moeyaert schreef *De Hemel* na *De Schepping* en *Het Paradijs*. Net als deze eerdere boeken is ook *De Hemel* gebaseerd op het werk van Joseph Haydn en deel van het samenwerkingsproject van Moeyaert met het Nederlands Blazersensemble, getuige ook de cd die in het boek zit. Maar waar hij bij *De Schepping* en *Het Paradijs* kon terugvallen op wat in de Bijbel geschreven staat, kon hij dat niet voor *De Hemel*. Het lijkt Moeyaert niet gedeerd te hebben. Integendeel. De vrijheid die hij had heeft hij ten volle benut om een meesterlijk verhaal te schrijven waarin elk woord telt en dat met recht het laatste deel van een hechte trilogie genoemd mag worden: de schepping als het begin van alles, de liefde als de kern van het leven en de dood als afsluiting daarvan. Daarbij moet meteen de aantekening worden gemaakt dat *De Hemel* misschien minder over de dood zelf gaat dan over het wachten op de dood. De ik-figuur heeft zijn leven geleefd en is er klaar mee: 'Op het eind was er aan mijn leven niks meer toe te voegen, behalve een laatste dag'. Om die reden voelt de dood als 'een broer', als 'een vriend', ook al beseft de man ook dat de dood dat nooit kan worden. Pijnlijk wordt de eenzaamheid van de ik-figuur duidelijk wanneer hij zich realiseert dat er al lang niet meer op hem is gewacht en dat hij het kussen is verleerd. Subtiel verwoordt Moeyaert hoe welkom de dood dan kan zijn en hoe barmhartig ook wanneer de man zijn laatste wens – de zee zien – met hulp van de dood in vervulling ziet gaan. Door voor dit perspectief te kiezen en de dood voor te stellen als een vriendelijke bondgenoot, die je overigens niet voor honderd procent kunt vertrouwen, is *De Hemel* een troostrijk verhaal geworden.

De Hemel is een prozaverhaal dat niet anders dan als ‘pure poëzie’ getypeerd kan worden. Iedere zin staat op de juiste plaats en heeft de juiste toon. Wanneer de oude man zich klaarmaakt om met de bus naar zee te gaan, weerspiegelt het tempo van de zinnen de traagheid waarmee hij zijn voorbereidingen treft. Met tot de verbeelding sprekende beelden geeft Moeyaert veel ruimte aan de fantasie van de lezer. Zo wordt het wachten op de dood vergeleken met het wachten van ‘een heel gezin om een ronde tafel met één onbezette stoel’. Dergelijke metaforen zijn talrijk en geven het verhaal een bijzondere klank en kleur. Omdat elke omschrijving tekortschiet, is citeren en voorlezen feitelijk de enige manier om het verhaal helemaal tot zijn recht te laten komen. Daar heeft de jury zich echter niet aan gewaagd, want wie kan dat beter dan Bart Moeyaert zelf?

De combinatie van het metafysische en het alledaagse in de tekst van *De Hemel* werkt vervreemdend en dat effect wordt versterkt door de indringende illustraties in zwart en groen van Gerda Dendooven. De tekeningen zijn soms bemoedigend zoals wanneer de oude man en de dood op de plaid aan de zee liggen, maar andere keren juist iets beangstigends. De vrouw met het dodenmasker bij de bus geeft een ongemakkelijk gevoel.

De Hemel is een filosofisch verhaal dat vragen oproept zonder ze te beantwoorden, zoals de vragen in hoeverre je een pact kunt sluiten met de dood en of verzoening met de dood werkelijk mogelijk is. Misschien zijn er ook geen antwoorden mogelijk of hoogstens heel persoonlijke.

EERVOLLE VERMELDING

Grensgangers

Auteur: Aline Sax

Uitgeverij: Davidsfonds Uitgeverij

1961-1977-1989: drie op het eerste gezicht willekeurige jaartallen. Ze zijn verbonden met de geschiedenis van Oost-Duitsland en meer in het bijzonder de Berlijnse Muur. In *Grensgangers* is die geschiedenis verweven met het leven van drie generaties uit één Oost-Duitse familie die letterlijk en figuurlijk verdeeld raakt door de muur die in 1961 tussen Oost- en West-Berlijn werd gebouwd. In het eerste deel staat Julian centraal die aanvankelijk geniet van zijn bestaan als grensganger tussen Oost- en West-Berlijn. Hoewel de meeste Oost-Berlijners hem met de nek aankijken, heeft hij tot de bouw van de muur geen last van het negatieve imago dat hij als grensganger heeft. Hij voelt zich eerder bevoorrecht. De bouw van de muur maakt daar een abrupt einde aan en snijdt hem af van een gedroomd leven in het Westen met zijn vriendin Heike. Ongeloof, woede en wanhoop maken zich van hem meester en vluchten is voor hem de enige optie.

Voor Marthe die samen met haar broer Florian de hoofdpersonages zijn van het tweede deel, is vluchten geen oplossing. Ze droomt ervan meer vrijheid van binnenuit te bewerkstelligen, maar daarvoor blijkt het nog te vroeg. De Stasi houdt alles onder controle. In het laatste deel draait het om Julians jongste nichtje Sybille. Anders dan Marthe is ze totaal niet politiek bewust tot ze pogingen onderneemt haar grootmoeder te redden. Het politieke klimaat verandert langzaam maar zeker. En dan valt de muur en wordt alles anders.

Met *Grensgangers* brengt Aline Sax terecht een recente periode in de westerse geschiedenis sterk onder de aandacht. Het verhaal van een familie die in de loop van de tijd steeds verder uit elkaar valt, is ingenieus geconstrueerd. Een dergelijke structuur is krachtig en effectief, want het maakt beter dan welk geschiedenisboek ook duidelijk hoe de Berlijnse Muur tussen 1961 en 1989 levens heeft verwoest en hoe plaats en tijd bepalen wie je bent en mag zijn. Het siert Sax dat ze niet heeft gekozen voor een happy end. Een dergelijk slot zou afbreuk hebben gedaan aan de ellende, de pijn en het verdriet die de schrijfster door de verhalen van Julian, Marthe en Sybille zo invoelbaar weet te maken. Het past ook niet bij de wetenschap dat in de realiteit veel inwoners van voormalig Oost-Duitsland nog altijd getraumatiseerd zijn door de gebeurtenissen uit het verleden. Met *Grensgangers* heeft Aline Sax hen een

monument gegeven. De verhalen maken tastbaar wat het betekent om niet in vrijheid te kunnen leven, hoe het voelt als je monddood wordt gemaakt en niemand kunt vertrouwen, omdat zelfs je burens of, erger nog, je eigen broer of zus lid van de Stasi kunnen zijn. De rode draad van wantrouwen en geheimen komt ook in de vorm tot uitdrukking. Hoewel Sax veel verhaallijnen met elkaar verweeft en verbindt, zijn er ook open plekken. Niet alles komt boven tafel en niet alle puzzelstukjes worden teruggevonden.

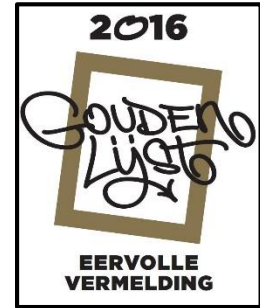
Aline Sax is een meeslepend verhalenverteller met een scherp oog voor saillante details. Wanneer Sybille haar oma in het ziekenhuis bezoekt, beschrijft ze de kamer: ‘Het raam was blauw geschilderd. Oma had een kamer gekregen met uitzicht op het Westen. En dat kon niet. Niemand mocht iets van het Westen zien. De kaarten waren gele vlekken, de ramen blauwe.’ Zo is het Westen voor Sybille ‘niet meer dan enkele oude foto’s’ en de geheimzinnige ansichtkaarten in het postvak van haar grootouders.

Grensgangers is een boeiende politieke roman over jonge mensen die op een andere manier grensgangers zijn dan Julian dat in het begin van het boek is. De grens is gesloten, maar alle drie tonen, ieder op hun eigen manier, dat ze grensgangers zijn in de positieve zin van het woord, namelijk dat ze de durf en de moed hebben om de bizarre regels van het regime waaronder ze leven, te overtreden.

EERVOLLE VERMELDING

De honden

Auteur: Allan Stratton
Vertaler: Annelies Jorna
Oorspronkelijke titel: *The Dogs*
Uitgever: Gottmer

Vanaf het begin wordt de lezer in *De honden* van Allan Stratton en vertaald door Annelies Jorna, meegenomen in de gedachten en emoties van Cameron die met zijn moeder voortdurend op de vlucht is voor zijn agressieve vader en die door alle huwelijksproblemen van zijn ouders emotioneel beschadigd is. Dit keer komen ze terecht op een afgelegen boerderij dat in de omgeving als ‘spookhuis’ bekend staat en waarvan de eigenaar op zijn zachtst gezegd een vreemde man is. Het spookachtige karakter van het huis wordt versterkt wanneer Cameron in de kelder van het huis kindertekeningen vindt met daarop gruwelijke taferelen: tanden, plassen bloed en honden die iets aan flarden scheuren. Wanneer dan ook nog de geest van de tekenaar, de jong overleden Jacky McTavish, contact met hem zoekt, raakt Cameron in de ban van het mysterie rond de jongen en doet hij er alles aan om het geheim te ontrafelen. Zijn omgeving schrijft echter alles wat hij zegt toe aan zijn psychische problemen en suggereert dat Cameron een onbetrouwbare verteller is. Door de verschillende reacties van Cameron en de mensen om hem heen wordt de lezer telkens op het verkeerde been gezet en wordt de spanning opgevoerd tot aan de huiveringwekkende ontknopning.

In *De honden* zijn alle bekende ingrediënten van een horrorverhaal aanwezig, zoals een spookachtige omgeving, een raadselachtige verdwijning, een moord en ijzingwekkende vondsten. Toch wordt de roman nergens een cliché-horrorverhaal. Stratton slaagt er zeer overtuigend in om met *De honden* de middelmaat te ontstijgen. Dat is vooral te danken aan de knappe wijze waarop Stratton de lezer weet te ontregelen, onder meer door de suggestie dat Cameron’s observaties zijn toe te schrijven aan zijn psychische problemen. Stap voor stap wordt spanning opgebouwd door gebeurtenissen elkaar in hoog tempo te laten opvolgen. Hoewel het verhaal op het eerste gezicht heel direct verteld wordt, raakt de lezer door de manipulaties van Stratton steeds verder in verwarring, omdat hij niet meer weet wie hij wel en wie hij niet moet geloven. Langzaam maar zeker ontvouwt zich dan een magisch-realistisch spiegelverhaal over twee kinderen die opgroeien te midden van met zichzelf worstelende volwassenen.

De bonden is niet alleen spannend door zijn plot, maar ook door de psychologische diepgang van de personages. Cameron is sterk uitgewerkt. Hij heeft een haat-liefde verhouding met zijn moeder en wordt heen en weer geslingerd tussen de loyaliteit aan zijn moeder en het verlangen zijn vader weer te zien. Zijn levendige fantasie helpt hem zich af te sluiten voor deze problematische werkelijkheid. Omdat je als lezer vanuit zijn perspectief naar de gebeurtenissen kijkt, is het moeilijk van hem los te komen en om te beoordelen wat in zijn hoofd zit en wat echt is. Hierdoor hangt de dreiging die Cameron voelt ook boven het hoofd van de lezer en wordt de beklemmende sfeer in en rond het huis steeds beklemmender.

De bonden is een intens verhaal waarin de lezer Cameron ademloos volgt. Daarbij wordt enige inspanning gevraagd, want Stratton maakt het de lezer zoals gezegd niet gemakkelijk. Maar wie de inspanning levert om de mysteries op te lossen, wordt beloond met een intrigerend en van begin tot eind boeiend en spannend verhaal.